Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. | Число 279. | Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 1. грудня, 1921. | VOL. XXIX. | No. 279. | Jersey City, N. J., Thursday, December 1, 1921. | THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРО ЧУЖІ СУДИ В КИТАЮ

ВАШІНҐТОН, 29. падолиста. — Покінчивши зі справою заграничних почтових урядів в Китаю, комітет конференції для справ Далекого Сходу взявся до справи дальших домагань Китаю, а передовсім до справи заграничних судів в Китаю.

Справа ся датується ще так званої війни за опіюм межи Китаєм та Англією. Побитий у війні Китай мусів згодитися спеціяльною умовою (мировий договір в Нанкінґ, 1842. року) дозволити анґлійським підданим в Китаю судитися анґлійськими судами; Анґлієць не мав підлягати китайським судам та китайським законам, але анґлійським консулярним судам та тим самим анґлійським законам. В наслідок сьої умови Анґлійці в Китаю стали виняті з постанов китайського права, або як се називається, добули собі право ектериторіяльности (себто позатеріторіяльности: хоч були на китайській території і на тій основі малиби підлягати китайському праву, вони уважалися перед правом немовби вони були поза китайською територією і китайському праву не підлягали). Коли другі держави побачили, чого добилися Анґлійці, вони собі стали домагатися від Китаю таких самих привілеїв. Китай був слабий і мусів уступити. За коротких кілька літ він признав право ектериторіяльности горожанам та підданим просто усіх европейських держав, ба навіть позаевропейських (як Злучені Держави Північної Америки). Проти сих договорів, нарушуючих так болючо почутте суверенности (зверхности) держави, китайські делеґати протестували на початку вашінґтонської конференції і спеціяльний комітет для далекосхідних справ взяв її під розвагу.

Сим разом Китай не відніс такої ясної та недвозначної побіди, яку він відніс попереднього дня в справі заграничних почтових урядів в Китаю. Комітет постановив наперед перестудіювати справу заграничних судів в Китаю. В тій ціли має бути зложена спеціяльна комісія, до котрої кожда держава, представлена на вашінґтонській конференції та заінтересована в справах судів в Китаю, має вислати одного представника. Ся комісія має бути зложена до трох місяців по укінченню вашінґтонської конференції, а до року від того часу вона має переглянути цілу справу і найти способи, як чужі держави моглиби зречися своїх судових привілеїв, а рівночасно помогти Китайови завести суди, подібні до европейських. Ті европейські держави, що не мають представників на вашінґтонській конференції, а хотілиби приступити до сеї акції, будуть могти зробити се протягом трох місяців по скінченню конференції. Китай має право відкинути кожде або усі пропозиції, які зробить комісія.

ВИГЛЯДИ УМОВИ В СПРАВІ ЗМЕНЧЕННЯ МОРСЬКИХ ЗОРУЖЕНЬ.

ВАШІНҐТОН, 29. падолиста. — Від коли комітет морських военних знавців заявився за формулою Ґюза, справа зменчення морських зоружень немовби перейшла крізу. З ріжних сторін висказують погляди, що умова межи державами в тій справі таки буде зроблена, і то буде зроблена на основі пропозиції Ґюза. Се значить, що домагання Япану будуть відкинені і що Япан не буде міг устоятися зі своїм жаданнем позволити йому на більшу фльоту. Американці та Анґлійці уже дали Японцям до пізнання, що вони готові піднести публично, на якій основі вони малиби право до більшої фльоти, як Япан; як Японці ще далі будуть вказувати на своє положенне на острові, то Американці вкажуть на довгі два побережа, які вони мусять боронити, та розділенне своєї фльоти, а Анґлія вкаже на розкиненість своїх посілостий.

КРАВЕЦЬКА ЮНІЯ ДОБУЛА ВІД СУДУ ЗАБОРОНУ ПРОТИ БОСІВ

НЮ ЙОРК, 30. падолиста. — Кравецька юнія через своїх адвокатів Морися Гилквита та Оамуела Антермайера добула вчора тимчасову судову заборону проти кравецьких підприємців, забороняючу їм робити щонебудь проти робітничого контракту, зробленого з юнією та обовязуючою до 1. липня 1922. року.

СПРАВА ДЕРЖАВНИХ ДОВГІВ ПЕРЕД СЕНАТОМ.

ВАШІНҐТОН, 29, падолиста. — На засіданню сенату в найблизчий понеділок прийде під обради сенату законопроект про суми, які чужі держави винні Америці з часів війни.

З того приводу сподіються цікавої дебати в сенаті, бо цілий ряд сенаторів хоче говорити про теперішню конференцію у Вашінґтоні. Межи иншим сподіються, що сенатор Бора, автор проекту вашінґтонської конференції, виступить з промовою проти проекту товариства народів, що недавно вийшов з Білого Дому.

НОВА КАТАСТРОФА В ТЕАТРІ.

НЮ ЙОРК, 29. падолиста. — Коло години пів до першої сполудня случилася вчора в Бруклині страшна катастрофа будовляна, котрої жертвою впало життя шестеро людий. При будові театру „Ню Емстердам Тіатер" зломилися дві грубі сталеві підпори і ціла цегляна стіна, що на них опиралася, звалилася на працюючих під нею робітників. Шістьох з них погибло на місци, а 20 відвезено до шпиталю тяжко покалічених.

Поліція зараз арештувала властителя будови та головного контрактора, обжаловуючи їх за убийство в першім степени.

СЦЕНИ З ПОЖАРУ ТЕАТРУ В НЮ ГЕЙВЕН.

Число осіб, що погибли через пожар театру рухомих образків в Ню Гейвен, виносить нині уже 5. Пятою жертвою був Елен Кіт, студент ейльского університету, котрий помер у шпиталі наслідком попарень, які він поніс підчас пожару, ратуючи жінок і дітий. Він поміг кільком уже людям дістатися на вулицю з театру, як упав безпритомний від попарень. Його зараз відставлено до шпиталя, де він помер в день пізнійше, не відзискавши притомности.

Межи найбільше попареними находиться богато студентів ейльского університета, котрі з нараженнем власного життя лишилися в горіючім театрі, та старалися успокоїти публику. Богато жінок завдячує свій ратунок двом студентам, котрі силою розперли товпу, збиту в нерухому масу коло одного виходу, і повели жінки на ґалерію, з котрої вони легко діставалися на подвіре. Один студент виносив жінок та дітий з театру так довго, доки поліція не заборонила йому наражувати далі своє життє.

МОЛОЧАРСЬКА КОРОВА.

Товариство годовців расових коров ґольштинсько-фризійської раси оголосило недавно, що воно уважає за найкращу молочарську корову в Америці. Є нею корова ґольштинської раси, котра є власностю одного голядського фармера в Броктон, Месечузетс. За один рік дала вона 32,563 фунтів молока, отже малощо більше понад 16 і чверть тони. З того молока можнаби зробити 1,281 фунтів масла.

Як каже те саме товариство, досі лише три корови перевисшили сю корову в продукції молока. Одна корова поставила світовий рекорд в даванню молока, давши на рік 37.000 фунтів.

МЕРЦІ НА ДНІ ОЗЕРА ЯК ЖИВІ.

В Мус Лейк в Манітобі, в Канаді, найдено вногді тіло Волтера Гойна, славного в Америці з перегонів на запряжених псами санках. Нещасний погиб дня 13. падолиста і через два тижні всякі пошукування за ним були безуспішні. Аж колисьту відкрито його тіло в озері. Через крізький лід побачено Американця, сидячого на санях на дні озера. Подорожний був закутаний у футро. Перед його санями немовби живі стояли рядом його девять псів.

ПОЛЬОНІЗАЦІЯ БІЛОРУСИНІВ.

Поляки завзялись спольонізувати західну Білорусь. В церквах ведеться польська пропаґанда; проповіди виголошуються в польській мові; в духовних семинаріях наука йде тільки по польськи. Уряд Білоруської Народньої Республіки подав до папи меморандум про сі утиски, і просить його вчинити розказ, щоби проповіди в церкви виголошувано білоруською мовою, щоби додаткові служби й навчання були також білоруською мовою, щоб у церквах не допускалось польської націоналістичної пропаґанди.

ПОЛЯКИ НА ЛИТВІ.

З того часу, як вирішено Вильну віддати Литві, Поляки розпочали в середній Литві свій звичайний терор. Зачинили виленський литовський банк, литовську ґімназію і висші педаґоґічні курси, при чому учеників побито. Литовські школи викидається з їх мешкань, і до 1000 дітий через се остається без науки. На ґазету „Вілнюс" накладено 100 тисяч кари. По селах шукають зброї. Статут кооператива не затверджено тільки тому, що він був поданий в литовській мові.

ПІЗНА ЖЕРТВА ВІЙНИ.

В понеділок мав поповнити самоубийство через утопленне вмори полковник американської армії Чарлс В. Гвителсі, котрий свого часу вславився як один з найбільших американських героїв світової війни. Полковник поповнив самоубийство, скачучи в море з корабля „Толоа", котрий їхав з Ню Йорку до Гавани. В приватнім життю він був адвокатом, і лист до спільників його адвокатської канцелярії є одиноким слідом, що лишився по ньому; ніхто з пасажирів ані моряків корабля не бачив, як він скакав в море, але в його каюті найдено лист до спільника, в котрім Гвителсі каже, що вже більше з ним не побачиться. Пізнійше найдено також лист до капітана з просьбою повідомити батька про випадок.

Полковник Гвителсі був відомий в цілих Злучених Державах від часу як президент Вилсон визначив його, щоби його надгородити найвисшою военною відзнакою за відвагу, яку надають в Америці, т. є. так званою „конґресовою медалею". В розпорядку про наданне йому сьої медалі говориться за велику відвагу, яку доказав полковник коли його дивізію відтягли Німці в арґонськім лісі. Через пять днів видержав він зі своїми жовнірами на становищи, без їди, з вичерпуючимися припасами амуніції. Коли німецька команда вислала до нього жаданне піддатися, тоді майор Гвітелсі мав сказати німецькому парляментареви непарляментарне слово, яке зробило йому в Америці може більше слави, як ціла його пригода. Гвітелсі сказав Німцям коротко: „Ідіть до чорта" (Гов ту гел).

Однак війна лишила глибокі сліди на фізичнім та умовім стані полковника. Він мав бути дуже нервової вдачі, а своє геройство завдячує лише величезній силі волі, котрою здержував свої розбурхані нерви. Очивидно, на такого чоловіка війна мала зробити глибокі вражіннє. Ще в неділю перед самим відїздом кораблем до Гавани, Гвітелсі брав участь в урочистім принятті француського ґенерала у нюйорськім театрі Гіподромі. При тій нагоді сидів він в ряді ранених жовнірів, з котрих неодин не мав ноги і руки. Се видно пригадало йому усі страховища війни і було безпосереднім товчком до його кроку послідної розпуки.

НЕЗДАРНА ДЕРЖАВА.

Француський дневник „Ле Там" (Час) приносить статтю Арістіда Бляна, в якій він, обговорюючи страшне положенне Румунії та відповідаючи на закиди, роблені їй за нездарну господарку, поширенне бандитизму, нехтуванне та гнобленне національних меншостий і безнастанне затяганне нових позичок, що положенне Румунії є того рода, що вона полишена сама собі не могла би встоятись. І тому кінчить статтю: „Заграниця повинна узглянднити сі трудности Румунії і дати їй моральний та матеріяльний кредит, без якого неможливий є скорий її розвиток".

НЕДОЛЯ ЖИДІВ НА УКРАЇНІ І В РУМУНІЇ

ЖИДИ З УКРАЇНИ ВТІКАЮТЬ, А З РУМУНІЇ ЇХ ВИГАНЯЮТЬ.

ВІДЕНЬ, 29. падолиста. — У звязи з наступом військ Петлюри проти большевицьких окупантів на Україні вибухли по цілій Україні заворушення проти Жидів.

Доносить про се европейське бюро Жидівського Союзного Допомогового Комітету.

Сей комітет зазначує, що проти-жидівські погроми вибухають в сих сторонах, де були погроми минулого року.

Далі комтіет додає, що тисячі Жидів зібралось над рікою Дністром, щоби втекти до Бесарабії і Румунії, але Румунія і Польща видали наказ не пускати Жидів з України через границі, отже граничні сторожі їх завертають. Сих збігців, що мимо наказу намагались перейти через Дністер, сторожа постріляла.

Румунія наказала, щоби 40,000 збігців з Росії, котрі були в Румунії і в Бесарабії від 1914 року, видалити до старої Румунії, на полудне від Ґалацу. Се є одиноке місце в Румунії, де їм дозволено пробувати. Там нема для збігців жадних мешкань і не знати, як їх прийме місцеве населенне. Збігці просили в рулунського правительства, щоб їх мандрівку до нового місця вигнання відложено до весни, але правительство відкинуло се прошенне.

Замітка. — Недолі Жидів на Україні винні найбільше московські большевики через те, що набрали до своєї нещасної комуни самих змосковщених Жидів. Через те ненависть до комуни обернулася в ненависть до Жидів.

НАПРУЖЕННЄ ВІДНОСИН МІЖ АНҐЛІЄЮ І ФРАНЦІЄЮ.

ЛОНДОН, 29. падолиста. — Тутешній дневник „Дейлі Експрес" пише, що британсько-француське порозуміннє є дуже близке розірвання.

Ся часопись пише, що в останньому часі найбільше до напруження відносин між Анґлією і Францією причинився британський міністер заграничних справ лорд Корзон.

АНҐЛІЙСЬКО-НІМЕЦЬКЕ ЗБЛИЖЕННЄ.

ЛОНДОН, 29. падолиста. — Сюди приїхали з Берліна др. Валтер Ратенав, німецький міністер відбудови, і др. Сімонс, бувший німецький міністер заграничних справ, для переговорів з британським правительством у справі сплати відшкодовання аліянтам.

Вони котіли би виєднати від аліянтів згоду на мораторію (відложеннє сплати на якийсь час) з уваги на невідрадні фінансові відносини в Німеччині.

Кажуть, що британське правительство ставиться прихильно до сього німецького предложення і готове передати його до приняття прочим аліянтам.

Франція противиться мораторії, але і там поволи находяться приклонники мораторії для Німеччини.

АМЕРИКАНСЬКІ БУРЖУЇ ГОДУЮТЬ 500,000 МОСКОВСЬКИХ ДІТИЙ.

МОСКВА, столиця Московщини, 29. падолиста. — Представники Американської Запомогової Адміністрації заявляють, що за три місяці, відколи ся організація підписала умову з большевиками, вона годує вже пів міліона московських дітий. До Різдва американська орґанізація сподівається збільшити число голодних дітий, яких годує, до 800,000, а на слідуючий рік до 1,000,000.

НАД ЗБРУЧЕМ ВЧАСІ ПОВСТАННЯ.

СКАЛА НАД ЗБРУЧЕМ, Галичина, 4. падолиста. — Грикордонна сторожа, що зникла була знад Збруча на три дні, знову появилась над рікою. Салдати кажуть, що вони вже не большевики, бо порозумілися з Українцями і нищать разом комуну. Через кілька годин червона охорона кордону кудись зникла. Оповідають, що коли вночі 28. жовтня втікали з Гукова „чекісти", то в лісі їх постріляно самими візниками-форшпанами, а річі пограбовано. На границі знову не вивидно охорони. Невеличкі купки стежі большевиків-москвинів деколи наближаються до граничних сіл, але в них не росташовуються, боячись підступу. Ходять чутки про свіжі наскоки українських партизан на Муровані-Куриліввці, Лянцкорунь, Чорнокозинці, Жванець, Брагу (біля Хотина), Нараївку, Суржу, Фридрівці, Мукшу-Боришковецьку, Китайгород, Руду.

СМЕРТЬ СЛОВАЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПОЕТА.

БЕРЛІН, 14. падолиста. (Вл. кор. „Свободи"). — Найбільший словацький національний поет ГВЄЗДОСЛАВ помер цими днями в 72. році свого життя. Почавши одним з перших писати народньою словацькою мовою, він своїми творами дуже причинився до пробудження словацької національної свідомости. В своїх поемах, балядах і менших віршах він оспівував гарну природу Словаччини, народні звичаї й характер словацької народньої душі. Серед перекладів Гвєздослава на словацьку мову є також кілька перекладів з українського національного поета Т. Шевченка.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 ценітв.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОЧТОВА ЩАДНИЦЯ.

Кількох почмайстрів почало кампанію за поширеннем відомостий про користи, які дає американський уряд через свою почтову щадницю. Користи очевидно відносяться до банкового діла, себто до ощаджування гроший. В тім напрямі американський почтовий уряд завів послідними часами кілька поліпшень так, що ощаджуваннє через почту дає тепер кілька дуже виразних вигід.

Передовсім ощаджувати можна дуже малими сумами. При помочи почти можна ощаджувати навіть таку низьку суму, як десять центів. На почті можна купити почтову щадничу марку („повстел сейвінґ стемп"), яку наліплюється на почтову щадничу карту („повстел сейвінґ кард"; се проста карта з вирисованою одною маркою на десять центів). Коли до сьої карти доліпити десять марок, то ціла карта варта одного доляра і сим доляром уже можна почати ощадність на почтовім уряді. Через се, що ощаджуваннє можна почати від одного дайма, почтова щадниця стає підходячим способом ощаджування навіть для дітий. (Почтовий уряд дійсно приймає ощадности від дітий, що мають десять літ і висше.) Він позволяє також замужним жінкам вкладати ощадности на почту на своє імя і на свою виключну розпорядимість. На кожду ощадність почтовий уряд видає почтові щадничі посвідки („повстел сейвінґ сертифікейтс"). На випадок згуби такої посвідки почтовий уряд видає дуплікат без всякого кошту. Ощадности можна вкладати на почті особисто, або через свого представника, або висилаючи гроші моней-ордером або реґістрованою почтою. В той спосіб ощаджувати може кожда особа до суми 2.500 долярів.

Другою вигодою почтової щадниці є процентованнє ощадностий. Почтовий уряд платить 4 процент від вложених гроший. Процент обчисляється що чверть року, то значить, що процент рахується від гроший, що стояли на почті три місяці або довше.

Ще инчим способом ощаджування гроший через почтовий уряд є так звані вартісні щадничі папері скарбу („трежері сейвінґ секюритіс"). Тут також купується марки ощадности („трифт стемпс") по 25 центів, а коли їх назбирається на пять долярів, вимінюється їх на вартісний папір. Такий папір приносить 4 процент доходу, отже вартість пятьдолярового цертифікату збільшається о одного цента кождого місяця. Вартісні папері видається також по 25, 100 і 1000 долярів. Вони не являються предметом торговельного обігу і тому вони не тратять на вартости; їх усе можна виміняти на почті за суму, яку за них заплачено, з доданим процентом.

Коли до сего додати ще й те, що за зворот ощаджених на почті гроший та за заплаченнє наросли на них процентів ручить цілим своїм маєтком американський уряд, то стане ясно кождому, що почтова щадниця представляє дуже вигідне місце ощаджування гроший для тих, що з одного боку не хочуть наразитися на рабунок, небезпеку від пожару, обману і т. п., а з другого боку хочуть уникнути небезпеки втрати від вкладання гроший в який непевний банк.

ПО ЗАМАХУ У ЛЬВОВІ.

Стан здоровля молодого Федака все ще невідрадний. Він дуже зле виглядає, бо його орґанізм не всилі видержати діймаючі невигоди тюрми. Таксамо відемно відбивається тюрма і на здоровлю проф. д-ра В. Щурата. Його і проф. М. Галущинського в тюрмі фотоґрафували і зробили дактильоскопічні зняття з їх рукі, як зі звичайних злочинців-бандитів. Д-ра Михайла Корчинського, якого минулого тижня арештовано разом з д-ром Степаном Бараном, по переслуханню і провіренню документів випущено ще тогосамого дня. У Володимира Гавеля, адвокатського кандидата, перевела поліція ревізію. Питались його, чи мав який звязок з „Волею", „Кумом" і атентатом на Пілсудського. У львівській „Волі" переведено в останніх днях ще одну ревізію. При ревізії не було ні голови товариства, ні одного члена, а поліційні аґенти поводились так як у себе дома. На провінції переводяться дальші арештовання. В Тернополі перевела польська поліція вночі з суботи на неділю 30. жовтня с. р., при асистенції війська й полевої поліції, ревізію майже у всіх старших інтеліґентів Українців і серед молоді. Шукали за зброєю і якимись проклямаціями. Арештовано трох студентів. До міста привозять також велике число арештованих селян із сусідніх сіл. В Бурштині арештовано студента Степана Николайка, а в еслі Черневі студента Креховецького. В Голгочах, підгаєцькоог повіта, перевела поліція вночі 29. жовтня ревізії у матері арештованого Осипа Навроцького, вдови по місцевому священику, і в селян: Федя Голода, Петра Кліща, Гринька Лояка і Петра Максимишина. На запит селян, чому в них відбуваються ревізії, жандарми відповіли: „Шукаємо Василя Вишиваного та цісаря Карла"... Крім того переведено ще цілий ряд ревізій та арештовань по цілій провінції.

ДАЛЬШІ АРЕШТОВАННЯ У ЛЬВОВІ.

(Від власного кореспондента).

Поляки не тільки радять про автономію для Галичини. Ні! Польське правительство переводить „автономію" в практиці. Всі визначнійші українські діячі зі Львова і провінції знаходяться в польських тюрмах. Чи треба ще ліпшої „автономії"? Тільки зібрати їх в одну тюрму — і коли приїде якась місія антанти, можна буде їх там показати і сказати, що се „український сойм"! Аадже говорили Поляки французькому президентови міністрів Бріянови, що Українці в Галичині мають аж два університети, — і Бріян, вірив, або удавав, що вірить! Так само при добрій волі можна буде повірити, що українські діячі, замкнені в польській тюрмі — се „український сойм".

Зрештою держави антанти вже третій рік удають, що вірять, що Польща держить Галичину „для охорони маєтку й осіб мирного населення". Так мативували вони те своє рішеннє з 25. червня 1919, яким уповажнили Польщу заняти Галичину, і доси удають, що вірять в те мотивуваннє, бо инакше не приглядалися би спокійно тому **атнцеви катів,** — бо тільки танцем катів можна назвати польське пануваннє в Галичині.

Недавно я Вам доносив про розвязаннє Українського Горожанського Комітету й арештуваннє голови Комітету д-ра Стефана Федака й инших українських діячів.

З того часу польська поліція перевела богато нових арештувань.

Адвоката **д-ра Льва Ганкевича,** провідника української соціялістичної демократії, арештувала поліція в салі розправ львівського краевого суду, підчас того, як він виконував уряд оборонця на розправі. Польські посіпаки не могли навіть почекати, аж він вийде з суду, так пильно було їм вкинути Українця до вязниці.

Сей спосіб арештування д-ра Льва Ганкевича викликав обуреннє в адвокатських кругах і адвокатська палата запротестувала в сій справі у президента суду.

В польській тюрмі опинився також голова Народнього Комітету, адвокат др. **Володимир Бачинський.** Він допустився „злочину" супроти польської держави тим, що Народній Комітет виступив проти польського спису населення.

Арештовано також адвоката д-ра Степана Барана, а за одним заходом також Придніпрянця Михайла Корчинського, бувшого міністра Української Народньої Республики, якого польські посіпаки застали в мешканню д-ра Барана.

„Великі лови" мали польські посіпаки в неділю, 30. жовтня. В однім з будинків, що находяться близько катедри св. Юра, польська поліція відкрила збори, зложені з кількадесять осіб. Урядовий комунікат польської телеграфічної аґенції говорить, що се були збори большевиків з цілої Польщі. При тім додає, що верх на сих зборах вели Українці, та що в зборах брали участь українські організації „КУМ" (себто „Комітет Української Молодіжи") і „Воля".

Се арештуваннє прикрито покищо великою таємницею і не можна зорієнтуватися, як дійсно справа мається.

Ясне тільки одно: що Поляки хотять представити перед державами антанти Українців як большевиків. В сім дусі й пише вже з приводу недільного арештування „Пшеґльонд понедзялкови": „Тепер знає цілий світ, до чого стремлять українські заговірники в Східній Галичині. Коли ще хтонебудь буде інтервеніювати на користь „Західної України", скажемо йому, що не позволяємо в Польщі закорінювати большевизму".

З арештованими українськими діячами поводяться польські власти дико і брутально. Так прим. проф. д-ра Василя Щурата і проф. Михайла Галущинського фотоґрафували й знимали відтиски пальців, що в культурнім світі роблять тільки зі злочинцями.

Арештованих бють, не дають їсти.

Студент Степан Федак, арештований за стріляннє в Пілсудського в тюрмі дуже помарнів і підупав на здоровлю, — так йому доїхали польські посіпаки.

В ночи з 31. жовтня на 1. падолиста польська поліція мала „роботу": здирала з мурів українські плякати, які закликали Українців іти до церков на богослуженнє за тих, що полягли в боях у Львові проти польських гнобителів.

Певне знов будуть нові арештування, щоб віднайти тих, що друкували й розліпляли плякати.

Щоб заопікуватися тими Українцями інвалідами, вдовами, сиротами, безробітними, якими опікувався „Український Горожанський Комітет", — ті українські діячі, які ще не сидять у польській тюрмі, хотіли заложити „Український Комітет помочи". Одначе Дирекція поліції заборонила, мотивуючи се тим, що „Український Комітет помочи" був би продовженнєм діяльности „Українського Горожанського Комітету".

Розуміється, на що Українцям ще якоїсь иншої опіки, коли ними опікуються всі польські тюрми!

Прага, 4. падолиста 1921.

Др. Михайло Лозинський.

ЗА ЧУЖИЙ МАСЛАК.

Сербський напад на Албанію. — Італійсько-сербська конкуренція на Балкані. — Безпомічність Ліґи Націй.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

У той час, як представники великих держав обмінюються в Вашинґтоні гарними проектами й промовами про втихомиреннє міжнародніх суперечок, у нашій старенькій Европі раз-у-раз виникають нові пожежі й, то там, то тут дужчий накидається на слабшого, щоб накинути йому на шию своє ярмо.

Новоповстала Велика Сербія, наче надолужуючи віки власного рабства й поневолення, ніяк тепер не може до схочу наїстися чужим добром. З якоюсь дивною ненажерливістю вона ковтає одну чужу територію за другою — й все їй мало. Вона вже зїла Боснію, Герцеґовіну, Славонію, Македонію, Чорногорію, Хорватію, а все ніяк не може вдовольнити свого апетиту. Остання її спроба загарбати щось нове — це її **напад на Албанію.**

Албанія лежить понад Адріятичним морем, між колишньою Чорногорією з півночи й Грецією з півдня. Людність краю, загальною кількостю до $1\frac{1}{4}$ міл. душ по вірі поділяється на магометан ($\frac{3}{4}$), римо-католиків і православних. Займається вона переважно хліборобством і скотарством, живе загалом дуже бідно і з зовнішнім світом досить мало стикається. Над усе вона любить свої гори й свою волю.

Здавалося-б, кому потрібний і кому заважає цей бідний край? Навіть Турки, мавши його під своєю владою, давали йому спокій, бо, з одного боку, годі було щонебудь здерти з того бідного люду, а з другого боку — годі було дати собі раду з войовничими та волелюбивими Албанцями.

Поділ Туреччини, який стався по світовій війні, забезпечив Албанії **державну самостійність.** Та це було тільки на папері, бо границі Албанії щойно перед кількома днями означено, але держави-сусіди (Сербія, Греція та Італія) ще досі не дали на них своєї згоди. Можливо, що Сербія поквапилася зі своїм нападом сасме тому, щоб перед затвердженнєм албанських границь захопити там яко мога більше території, щоб потім поставити світ перед доконаним фактом.

Нащо-ж Сербії здався цей убогий, півдикий і неспокійний край? Досить поглянути на мапу Балканського півострову, власне західної його частини, щоб мати відповідь на це запитаннє. Сербія конче хоче мати яко-мога більше пристанів і портів в Адріятичнім морі, щоб боронити Балкан від італійського впливу. Італія своєю східною стороною простяглася якраз проти Балкану, маючи змогу своїм промислом, своєю торговлею й своєю військовою фльотою тримати його під своїм постійним „доглядом".

Сербія — найбільша тепер держава на Балкані — не може, розуміється, спокійно це зносити, бо вона хоче одна панувати на „своїм" півострові. Досягти цього можна найкраще шляхом обсадження адріятичних портів. На жаль, кращі порти, відібрані від Австрії — Тріест і Пола — дістались Італії. Лишився третій добрий порт Фіюме, але й тут Італія перебігла дорогу. Всі ще памятають, як італійський поет Ґабріель д'Анунціо захопив Фіюме, вигнав звідти Сербів і сидів там цілий рік. Фіюме стало „вільним містом", отже не дісталось нікому — й Сербія знов зїла облизня.

Правда, Сербія дістала Чорногорію, вигнавши звідтам старого царя Микиту й „відкупивши" його дітям їх претензії щось за 200 тисяч франків. Але італійський король жонатий з дочкою Микити, царівною Геленою, й загалом Італія не хоче числитися з фактом прилучення Чорногори до Сербії. Хто знає, може Сербії ще колинебудь доведеться стратити Чорногору й віддати її Італії? Або може чорногорському народови, який і досі не може примиритися зі стратою своєї незалежности, пощастить кінецькінцем скинути з себе сербське ярмо?

На кождий випадок Сербія хоче собі забезпечити ще одну позицію на Адріятиці й тому вона так уперто противиться закріпленню державної самостійности Албанії. Маючи вже чорногорські порти Катаро і Антіварі, вона ще радо мала-б албанські пристани Дурацо і Валону. Тоді вона й понад Адріятикою граничила би безпосередно з Грецією, як це вже є в Еґейськім морі. В союзі з нею вона могла-б тримати ціле західне побереже Балкану в цілковитій безпечности від італійського впливу, а тим самим укріпити свою геґемонію на цілім Балкані, бо Греція думає не про Балкан, а про Малу Азію.

Так хитро-мудро переплітаються нитки сербсько-італійської політики на Балкані. Не треба думати, що Італія в данім випадку відограє ролю невинної жертви й дає собі плювати в кашу. Ще-б пак, не така вона дурна! Італія не пропускає найменшої нагоди, щоб забратися на Балкан і стати там твердою ногою. Про італійську політику в чорногорськім питанню вже було згадано; до цього ще треба додати, що в пограничнім албансько-чорногорськім місті Скутарі ще й тепер сидить італійська залога.

Що до властивої Албанії, то мимо того, що Італія всіма силами підтримує албанський уряд у його боротьбі з Сербією, постачаючи йому зброю, амуніцію й всякі військові матеріяли, вона ще заняла албанський острів Сазено, який лежить якраз проти входу в Валону. Коли цими днями великі держави звеліли Італії опустити цей острів, вона невинно відповіла, що з огляду на нинішні події вона цього не може зробити, бо аСзено має для неї занадто велике стратеґічне значіннє. Більше того, вона навіть заявила, що події можуть її примусити заняти й саму Валону.

Як бачимо, обидві держави, Сирбія й Італія, прямують до одної мети — **зміцнення свого положення на Балкані.** Вони тільки йдуть до цього ріжними дорогами: молода й горяча Сербія — брутальною силою, а старша й мудрійша Італія — хитрощами та лукавством.

Найсумнійша роля в цій грі ворожих сил дісталася, звичайно, на долю самої Албанії. На її будучність, волю й самостійність обидві держави дивляться тільки, як на ласий шматок, який так чи инакше — з сіллю чи з перцем — треба зїсти. Італія її підюжує битися з Сербією, щоб під час бійки крадькома забратися до Валони (нібито для охорони албанської самостійности!), а Сербія просто посилає свої війська в албанські місточка й села, без милосердя все винищуючи й всіх забиваючи.

Представники Албанії, приняті до Ліґи Націй яко рівноправні члени (адже самостійність Албанії є офіціяльно визнана!), вже не раз протестували і в комісіях, і на загальних зборах Ліґи проти безсоромних сербських нападів. Протестують вони й тепер, і преса цілої Антанти, за вимком, розуміється, сербської, палко їх підтримує. Сербію зі всіх боків умовляють „бути паінькою", „не пустувати" й взагалі „поводитися, як вихована дитина". А білгородська „Трибуна" на це каже:

„Наша відповідь на вороже до нас становище Франції, Анґлії й Італії в справі Албанії мусить бути цілком ясна й рішуча. Ніяка сила не може примусити нас забути, що наш південь є цілою будучністю югословянської держави й що кордони Албанії суть для нас найважнійші. В цім питанню ми не сміємо уступити й не уступимо".

Ліґа Націй, здається, хоче вжити рішучих заходів проти Сербії, щоб примусити її силою числитися з міжнародньою ґарантією незайманости Албанії. Дай Боже нашому теляти вовка піймати!

Радянин.

Берлін, 14. листопаду.

ОПОВІСТКА.

ДИПЛЬОМАТИЧНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ (ГАЛИЦЬКОЇ) НАРОДНЬОЇ РЕПУБЛИКИ В АМЕРИЦІ.

Від. II. (фінанс.-торг.)

Ч. 617. Вашингтон, 22. падолиста, 1921.

Подається до загального відома, що сі тимчасові довжні записи (бонди) Позички Національної Оборони, які буде виставляти Фінансово-Торговельна Місія, почавши від 25. падолиста, 1921, буде підписувати тільки один член місії, др. Лука Мишуга.

Сі бонди будуть таксамо важні як і ті, які підписували оба члени місії, се є др. Р. Березовський і др. Л. Мишуга.

Др. Березовський виїздить з Америки в службових справах до місця осідку нашого Правительства.

ЗА ФІНАНСОВО-ТОРГОВЕЛЬНУ МІСІЮ:

Др. Березовський Др. Мишуга.

З ПОЕЗІЙ ЧУПРИНКИ.

Перемога.

Я не гнусь, мов раб під ґнітом,
Доле, мачухо лиха;
Знай,—з тобою, з цілим світом
Я побюсь в лицем одкритим
Проти злости і гріха.
Смерті в очі я загляну,
Жах могильний я стерплю;
Все одно я маю рану,
Нестерпучу, нездоланну —
Рану смертного жалю.

З пісень.

З піснею, з казкою, з словом, [з молитвою,
З рідною мовою—гострою бритвою
Муза явилась моя.

Струни сердечною кровю окроплені,
Вільним жаданням акорди охоплені
З нею несем ми в життя.

Гнівом та сумом родина повитая,
Кровю народняя нива политая—
Нашої праці простір.

Що там не буде,—співатимем, [гратимем,
Щиро на рідній землі працюватимем
Вздовж, і навколо, і вшир!

ЯК СКЛАДАЮТЬ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ?

„Я, Андрій Фіна, посилаю чек на 50 долярів на оборону Галичини з під польського ярма. Хотяй вже там не поїду, але серце мене болить за рідним краєм. Оден бонд буде для мене а другий для мого товариша Василя Бродяка." Так пише громадянин Андрій Фіна з Дідройт, Міш.

„Нас тут нема більше тільки я оден зі своєю фамілією, і не єсьм ні Поляк, ні большевик, але походжу з Галичини і єсьм Українцем, тому повинен свій обовязок сповнити і свому рідному краєви допомогти. Так помагаю чим можу. Я є бідний майнер і не роблю вже девять місяців; як буду робити, куплю ще оден бонд." - - Так пише громадянин Никола Винарчик, з Досон, Па.

Чи Ви почуваєте себе Українцем?

Коли так, то певно Ви вже купили Бонд Позички Національної Оборони, а коли ні так:

ВИПОВНІТЬ ЦЮ КАРТКУ І ВИШЛІТЬ ЇЇ ВРАЗ З ГРІШМИ (МОНІ-ОРДЕРОМ, АБО ЧЕКОМ) ЩЕ СЕГОДНЯ.

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA, Dept. 2,
1901 Columbia Road, N. W. Washington, D. C.

П. Т. З отсею карткою посилаю на Ваші руки суму $....00, словами .... долярів як позичку Галицькій Державі. Гроші ці мають бути вжиті Галицьким Урядом, якого головою є Др. Евген Петрушевич, на борбу за визволення Галичини зпід польського панований. Бонд (запис довжний) прошу прислати мені на такий адрес:

____

____

____

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Богородчани", від. 233, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в суботу, 3. грудня, о годині 8-мій вечер, в У. Н. Домі під ч. 217-19 І. 6-та улиця. Товариші і Товаришки! Річні збори є найважнійшими зборами в році, тож стараймося прибути всі як оден. На сих зборах маємо вибрати новий виділ, котрий має щиро працювати для добра нашого товариства. Котрий член не прибуде на ті збори, буде виключений з товариства. — І. Мартинець, предс.; В. Костів, секр.

МАГАНОЙ ПЛЕЙН, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 28, повідомляє, що річний мітінг відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 4. грудня, в гали церковній при Мейн стр. Неявившийся член заплатить кару $1.00. — Д. Сибяк, предс.; Ф. Дубецький, секр.

МОНЕСЕН, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 338, повідомляє, що річний мітінг відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 4. грудня, в гали парафіяльній при Рід Аве. На порядку нарад є звіт і вибір нового уряду. Кождий член мусить вирівнати свої довги, бо инакше буде суспендований. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт. а урядник $1.00. — Т. Тарас, предс.; Ф. Чиковський, секр.

ПОЗІР ПАСЕЙК І ОКОЛИЦЯ!

В українській церкві св. О. Николая в Пасейк, Н. Дж. відбудеся ЧОТИРОДНЕВНА ДУХОВНА МІСІЯ. В четвер, 1-го грудня о 7. годині вечером початок. Проповідати буде знаний проповідник Вп. о. Йосиф Чаплинський з Перт Амбой, Н. Дж. В пятницю, 2-го грудня о 7. годині вечером, знаний проповідник Вп. о. М. Кінаш з Філядельфії. В суботу, 3-го грудня о 7. годині Ексцеленція Митрополит Шептицький. По науці сповідь. В неділю перша Служба Божа о 7. годині рано, друга Сл. Божа о 8. годні рано, а о 10 годині Архієрейська Служба Божа закінчення Місії Його Екс. Митрополитом Шептицьким.

Всіх вірних з Пасейку і околиці сердечно запрашаєся.

77-79 о. Лев Левіцький.

„АВТОНОМІЯ".

Віче львівського польського обивательства.

Ще не вийшов нещасний проєкт автономії посла Недзялковского поза мури варшавського сойму, а вже обивателі Львова заворушилися. Тай не тільки вщехполяки, а й инші польські партії, не виключаючи і львівської ППС. затрівожилися ним направду.

Щоби покласти кінець всяким проєктам автономії для Східної Галичини, у Львові утворився уже „Комітет пршишлей оборони Львова (кресув)", а славнозвісний проф. Марцелі Прушиньскі з рамени „Комітети Народового" скликав ад гос до львівського ратуша віче на неділю дня 23. жовтня.

І не так страшно, бо хтож досі за три роки не пізнав тактики й бойкости охранників, — як власне гидко було слухати того Прушиньского, як він на вічу доказував, що „Українець у Східній Галичині не доріс навіть до ніякої автономії, що найліпшим середником на його усмирення се — шибениця".

Подаємо й решту квіток промови сего „ученого" (стенографічно):

„Чого не зробила заграниця, се задумує довершити певна на пів божевільна частина польської суспільности, а саме надати Східній Галичині автономію і відірвати її від Польщі. Українець підносить голову, бо необовязаний служити при польському війську. До державної служби принято найбільших драбів Українців, що нищать державний організм Польщі. Ми надто добре знаємо Українців, щоби їм довіряти. Коли Австрія їх вішала сотками, сиділи тихо і тепер власне треба, щоби вони відчули таку тяжку польську руку. Українець-агітатор тут рядить і надає тон. Треба його згладити, а з автономією покищо не треба поспішати. Коли їх усмиримо, признаємо їм автономію, але таку, як цілій Польщі, воєвідську. До воєвідського соймику допустимо і Українців, де вони не сміють мати більшости. Зробимо се, але не тепер, коли гидра ще підносить голову коли „Український Голос" голосить, що Українці у варшавському соймі домагалибися сепарації, а йому потакує жидівська „Хвіля". Се трагедія, що ми, які перше воювали спільно з Українцями, тепер мусимо виступати проти Поляків в той час, коли навіть Англія не хоче чути про якийсь автономічний статут. Бо як не має якийсь англійський політик розпоряджати Галичиною, коли сама Польща дає їй автономію? А Українці сей уступок вважатимуть боязнею. Земляки! Чи памятаєте, що наше віче тут у Львові помогло, що статут для Східної Галичини зложено до архіву? А не поможе тепер, то найдемо инший середник! Покиньте дурні страйки і мніжники, жертвуйте себе для вітчини. На позиції „Страже обивателской!" „Нєх валі" Недзялковскі до Росії! Ми готові до всякої боротьби. А коли й Польща нас опустить, самі будемо боротися..."

Опісля поставив Прушиньскі резолюцію, яку опісля й ухвалено.

В дискусії перший забрав голос студент Кіяновскі, який так говорив:

„Розбійницька рука гайдамацьких банд ґен. Павленка виколювала очі Полякам, а в польських воєнних комунікатах славлено їх: „Геройські війська ґен. Павленка". Адольф Стжелєцкі впав з руки гайдамаки при конскрипції; розюшена орда хлопів з косами виступає проти конскрипційних комісарів. На се найвищий час, щоби збудився гонор народу. В поході покажемо Жидам і Українцям покищо свою силу".

Нітман, бувший оборонець Львова, зголошує приступлення боєвої орґанізації „оборонців" Львова до резолюції: „Колиби Варшава — а Варашава то ще не Польща" — мала переторгувати Східну Галичину, то небіщики з гробів станугь оборонцям на поміч!"

Корніцкі, народовий робітник: „Без Мало-польщі Польща є Польщею без серця. З Галичини понесемо культуру на схід і при польському серцю усім буде добре".

Качоровска з „Нар. орґ. кобєт": „Взиваємо всі жінки Польки цілої Польщі, щоби станули в обороні Малоїпольщі (дослівно)! А коли мущини не хочуть, то ми самі!"

Попри се говорив ще радник Добруцкі з Коломиї і Рочмільовскі з Кракова та зголосили приступлення Покуття і Кракова до резолюції.

На кінець Пайтак поставив додаткову резолюцію:

„Обивателі домагаються, щоби Недзялковского віддати під обсервацію психіятрів".

Сей додаток принято одноодушно.

Товпа удалася з ратуша під памятник Міцкевича, співаючи „Не дами земі". при чому слова „кржизацка заверуха" були замінені на „гайдамацка".

„Осуджуємо проєкти теріторіяльної автономії для Русинів. Ті спроби хочуть зіпхнути нас до ролі меншости і видати на жертву Русинам. Саме оголошення таких проєктів приносить державі тяжку шкоду, а є для руських аґітаторів доказом незгоди і польського безсилля, збільшує аґітацію за відірванням тих кресів від Польщі. Кождого, хто поширявби такі проєкти, робимо за се особисто відповідальним. Так як самі боронили ми нашою кровю і чуйністю цеї нашої землі перед Русинами, а опісля перед ворожими замахами закордону, так з найглибшим жалем станемо завше до боротьби з подібними спробами Поляків. Русинам належиться воєвідська автономія і з хвилею введення її в цілій державі, ми є за признанням її для Русинів, при забезпеченню у воєвідській репрезентації рішучої більшости Поляків і при ґарантії прав держваи перед замахами із зовні і нутра".

МОСКОВСЬКА НАВАЛА.

З Московщини безперестанку відбувається переселення на Вкраїну. „Куди"? — питаєш пересельців. — „Ідьмо хуш умереть около хлебушка!" — відповідають з розпукою. — (З ґазет).

Гей, з півночі сунуть хмари,
Пили куряться шляхами,
Веться круків чорних зграя...
Що там? Хто там? Знов татари?
Мати Божа буде з нами!
Захисти, нас, Пресвятая!

Сараною сунуть люди,
І возами й піхотою.
Чи то-ж люди, чи то тіні?
Світять ребра, впали груди,
Очі блимають злобою.
Горе, горе Україні!

Пада з немочі худоба,
Плачуть матері і діти,
Радо крячуть чорні круки:
„Гей довбаймо очі з лоба!,
Буде їсти, буде й пити
В царстві голоду і муки"!

Ой кудиж ти, хмаро, линеш,
Хмаро лиха, смутку, горя?
Де тебе та Доля здиба?
Знайдеш щастє, чи загинеш
Серед поля, коло моря?...
— „Лину вмерти коло... хліба!..."

П. СТРАХ.

(„Укр. Трибуна").

НЕ ВБЮ ЙОГО!

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Оповідання з життя задунайських Запорожців.

(Продовження). (2)

„Чому лиш я маю їхати безпечними стежками, виминати небезпеку стрічи з тими лобурами. І я не трус. Я провідник і в небезпеці не покину тебе, одного проти двох".

„Не в небезпеці стрічи з ними діло. Я вигадав для тебе роботу. Та не хочу, щоби вони тебе бачили. З ними сам розмовлюся. Та заки піду до них, зроблю їм збитка. Саме тому я загадав вислати тебе наперед иншою дорогою. Лиш кобизнате, ізза чого вони вбили його?... Бо могли бути ріжні причини. Можливе, що убитий цілком не був їх товаришем. Може він їхав попереду і вони його наздігнали. Він міг бути розбійником, якого вони переймили, або й случайно з ним зустрілися. Тоді вони вбили його в власній обороні, або покарали за який злочин. Коли так було, то нам нічого вторкатися в цілу тоту справу. Однак можливе й те, що то вони розбійники і вбили невинну людину, праведника, отже треба їх скарати. Тепер ми ще не знаємо, як нам до них поставитися. Як вони злочинці, то тепер маємо таку добру нагоду відібрати їм овочі злочину, яка певно не повториться. Ми могли би тепер забрати їх коні... всі три. Як покажеся, що їх руки чисті, то нічого не втратять, хоч зробимо їм збитка. Коні звернемо їм. Беручи тепер їх коні, я лише обезпечуся на случай, коли би показалося, що вони справді заслужили на кару. Мені прийшло таке на ум. Оден їх кінь, отсей буланий, то безпечно кінь убитого. На нім навючений також одяг, очивидно той, який стягли з мерця. Вони коний не пильнують, бо гадають, що звідси ніхто не надійде. До коний навідаються аж тоді, коли будуть відїздити; аж завтра досвіта. Як возьмеш коня і щезнеш з ним, то до тої пори будеш вже далеко за горою. Ідучи лоточиною, слідів не лишиш ніяких. Хоч би й здогадалися, куди кінь пішов, сам чи за конокрадом, то підуть за ним аж завтра досвіта. Тоді ти будеш вже назад при першім шляху. Заки вони вийдуть на хребет гори, то і я підоспію звичайним шляхом, вже буду коло тебе".

„Мій кінь змордований, не скоро вилізе на гору".

„Чи я тобі кажу брати твого коня? Їх коні ішли рівною дорогою, та не сфорсовані. Ще й троха висапалися. Свого лишиш тут. Сідай на одного їхнього, очивидно ліпшого. Того навюченого хапай за уздечку і... гайда! Я підіжду тут в кущах, і аж смеркнеся піду до них. Ти вже будеш далеко тоді. Я, очивидно, не піду до них просто з сего місця. Пірну в тоті кущі, обійду їх і приступлю до них так, неначе прийшов з противного боку; неначе звідси, звідки й вони прийшли. Будуть гадати, що лише через вечірний сумрак недобачили, що плаєм наближаєся якийсь їздець. Побалакавши з ними виміркую, з якого то кубла птахи. Як покажеся, що убитий сам завинив свою смерть, та що ми, забираючи їх коня з добичею скривдил їх, знайдемо спосіб віддати їм коня з вантажом. Попросту скажу їм, що зробив і чому саме так зробив. Як розумні люде, не погніваються".

Тимкови незвичайно сподобався цілий плян Запорожця. Особливо зворушила його і оживила намірена крадіж коня. Він жеж виховався в степу, жив доси між Татарами. В його очах, в очах його побратимів і сусідів крадіж ворожого коня не була гріхом. Се не крадіж, а лицарське діло. Отже не нагадуючись довго, перекульбачив коні. На одного сів, того з вантажом вопив за поводи, попращавсь і пустився горі поточиною.

Токаренко переступив потічок і щез по тім його боці в хащі. Аж в добру хвилю по тім, коли сонце вже сховалося за гору, виїхав на долинку, неначе прийшов долі рікою, так як і тоті два, що при огни відпочивають. Доразу пізнав, що то Некрасовці. Мабуть вже попоїли, бо лежачи горілиць, курили люльки. Побачивши його, оба схопилися і простягли руки по рушниці, які лежали біля них.

„Салям алеікум!" крикнув Токаренко, буцім то беручи їх в сумерку за Турків. „Бачу, ви тут гадаєте ночувати. Пригоже місце. Позволите й мені примідтитися коло вас?... Ось не добачив", додав, приступаючи близше. „Я гадав, що то Турки. А то також хрещені душі. Слава Йсу Христу!"

„Сі гори і ся долина, ся вода і ся трава не наші. Вони божі тай падишахові", відповів старший, дивлячися на козака бісом. „Не можемо нікому заборонити, так як і нас ніхто не сміє прогнати звідси, хиба лиш сам Господь Бог, або падишах".

„Цілком не наша тота долинка не є", вмішався молодший, позираючи на козака скоса. „Ми прийшли сюди за дозволом турецького царя. Прийшли раніш инших, що тепер пхаються в дельту, як тота животина, котру необережний хазяїн впустив був під стіл".

Таку відповідь Токаренко мусів уважати за доказ, що вони воліли би, як би він поїхав далі. Під животиною, яку хазяїн впустив під стіл і яка тепер пхаєся на стіл, молодший Москаль розумів, очивидно, Запорожців. Оба Москалі не дуже були раді з того, що саме Запорожець напосівся ночувати в їх товаристві. Ще виразнійше, між слова їх відповіди, висказав се її тон. Він звучав так, як звучать запросини до їди висказані словами: „їж, та вдавися!"

„У них нечиста совість", подумав козак. „Не дуже раді з того, що я вліз їм в дорогу. Через те й не дуже безпечно ночувати з ними. Два проти одного. Я не міг би цілу ніч зажмурити ока. Також хвиля, коли вони побачать, що оден кінь пропав їм і оден підміняний, не буде для мене безпечна. Треба буде якось вимудруватися від них".

Козак в друге змінив свій плян поведення з ними. Рішився признатися до того, що бачив убитого. Так найскорше вивідаєся, або виміркує, чи то справді вони убили його і з якого приводу. Потому загадав відстати від них і переночувати в якім иншім захистнім місци, щоби гадали, що він поїхав дальше. Тимто й Запорожець коня не розпопружив, лише роззубелав і присилив до корча, щоби міг свобідно обміркувати смачне листе. Видобув з тороків фляшину з горівкою, віджену свинячу похребтину, сіль і хліб, та сів біля коня підобравши ноги.

„Я лише на часок, щоби повечеряти", промовив, вдивляючися пильно в старшого Москаля.

Не зводив з него очий і тоді, коли притулив фляшку до губи, та ковтав горівку.

„Лиш закушу", тягнув далі, кладучи рушницю коло себе, так що в кождій хвили міг вхопити її, „бо кінь вже й так висапався. Припочивав, коли я мав тяжку роботу: двигав пісок та камінь. Я був нині за гробаря. В дорозі сюди, яку годину звідси, кінь спіткнувся... Поперед дороги лежав труп продіравлений двома кулями. Хтось убив його і обдер, бо лежав голий, лише в одній сорочці".

Оба Некрасовці лише зглянулися, не говорячи нічого. Тим показали, що труп на шляху, яким і вони їхали, для них не новина. Запорожець вже не сумнівався, що морд був їх ділом.

„Я поховав його під піском і камінєм", промовив, коли вони все ще мовчали. „Чому ви не зробили сего? Вам лекше було двом, ніж мені одному".

„Або ми бачили його?" відрізав старший.

„Виж також надїхали відтам. Мусіли попасти на него".

„Ти трупа знайшов нині. Хоч загаявся, ховаючи його, здігнав нас, бо їдеш верхи. Ми бемо власними ногами. Не бачиш, що коло нас нема коний? Ми тамтуди пройшли ще вчера. Небіжчик мабуть надійшов нині, після нас, і нині хтось убив його. Се мусіло статися за нами і перед тобою".

„Чудо, тай диво! Хиба всі ідете недоторкаючися ногами землі?! Я не бачив, хоч добре призирався, ніякої тропи, ніяких слідів пішоходів. Ні до місця де труп лежав, ні відтам сюди до вас. Зате бачив я дуже добре витиснені сліди трех коний, себто ваших і його... того вбитого".

Некрасовці вхопили рушниці і схопилися на ноги. Козак зробив те саме.

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА—СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ДОПИСІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Велике всенародне віче.

На день 24. падолиста б. р. скликали „Ліґа Американських Сітізенів та бувших жовнірів американської армії" разом з Січовою Орґанізацією при співучасти всіх філядельфійських товариств і братств велике всенародне віче в справі національної позички на оборону Рідного Краю та протесту проти ляцьких надужить, доконуваних на нашім невиннім народі в старім краю. Віче було заповіджене на годину першу з полудня, а скликане до ґалі під ч. 717 Феймонт Аве.

Перед вічем тогосамого дня, о 10-тій годині, відправив Всч. о. Чижевич поминальну Службу Божу за поляглих героїв в обороні нашої вітчини. По Службі Божій Всч. о. Максим Кінаш виголосив з тої нагоди прегарну проповідь, а опісля відправлено панахиду. Панахиду відправили Всч. оо. М. Кінаш, Чижевич і М. Кузьмак.

Безпосередно по панахиді нарід удався до ґалі, так що перед 1-шою ґаля була виповнена поверх двотисячною громадою по береги.

На віче запрошено на бесідників д-ра Луку Мишуґу і д-ра Семена Демидчука — першого з Вашінґтону, а другого з Ню Йорку.

Точно о годині 1.10 віче отворив гром. Михайло Коцюк дуже гарною та короткою промовою. При кінци своєї бесіди він сказав, що до сего часу бувало у нас, у Філядельфії, таке, що як відбувалося віче, то держано відповідну службу, аби не впустити до ґалі авантурників тай Лейбових наймитків, однак нині ми отворили брами для всіх, аби і противники подивилися, що ті, котрі скликають віче, не є бандою пияків, як се голосили нераз „Звироднілі 'срульківські вісти", але люди, яким дійсно лежить на серци добро нашого поневоленого народу. Звернув також увагу, щоби підчас віча заховано спокій, аби непотрібно не наразив себе на народний гнів той, хто буде пробувати робити якесь непорозуміннє або авантуру. Заяву сю приняли зібрані з одушевленнєм. По сім покликав на предсідателя до переведення віча гром. Теодора Грицея, що присутні вічевики одноголосно одобрили.

Гром. Т. Грицей, обнимаючи уряд, подякував зібраним за довіре і в короткій та палкій бесіді представив зібраним ціль сего віча, а також сказав про народню працю Ліґи і Січи. Опісля покликав на секретарів гром. Андрія Щостака та Николу Сеника.

Перший прийшов до слова др. Семен Демидчук, який в своїй півтораголинній промові доказав зібраним незбитими фактами, як ми маємо поступати в будові самостійної нашої держави. Найсильнійшою підставою в будові самостійної держави є національне виховання не тільки одиниць, але цілих мас, або загалу. В який спосіб виховувати національно одиниці і маси, доказав бесідник примірами грецького фільософа Плютарха, а також уривками з Франкового „Мойсея". Бесіда д-ра С. Демидчука була так переконуюча і ярка, що філядельфійська громада чи не перший раз мала нагоду чути так гарну бесіду. І не диво, що по закінченню бесіди роздалися грімкі та довго невмовкаючі оплески. Притім др. С. Демидчук сказав, що ми нині всі, яко свідома маса, мусимо присягнути, що будемо боротися за вільність нашої вітчини аж до загину, що дамо поміч нашому народньому правительству, вибраному з волі народу, на якого чолі стоїть др. Евген Петрушевич; поміч не тільки моральну і матеріяльну, але, як треба буде, то навіть жертву крови. На його зазив уся громада, як один муж, встала, піднесла руки до гори і зложила слідуючу присягу: **„Поминаючи нині славних борців, котрі полягли в могилах за волю і щастє України, ми, з роду Українці, переняті американськими ідеями свободи і щастя народу, присягаємо торжественно: 1) що доложимо усіх сил, щоб увільнити Україну від ворогів; 2) що піддержимо українське правительство, яке повстало з волі народу; 3) що нашу присягу ми додержимо ділом, а коли треба буде, то зложимо й найвисшу жертву — жертву крови. Так нам, Боже, поможи. Амінь!"**

Другий з ряду говорив др. Лука Мишуґа. Забравши слово, він передав привіт філядельфійській громаді від українського народного правительства, а відтак в дуже ясний спосіб представив ті страшні кривди, яких дізнає наш невинний нарід від катів-Ляхів. Дальше він переконував зібраних, як вони повинні любити свою вітчину, а за примір взяв Магометан, як то вони боронять своїх народних ідеалів і як щиро люблять свою вітчину. Між иншим сказав він: „Коли би я мав силу і міг стиснути ваші серця, я би стиснув їх так, що кров, яка застоялася в ваших серцях, розійшлась би по жилах і збудилаб у вас дійсну любов до рідного краю". Щодо позички: чи вона є пропаща або ні, сказав він, що ся позичка не може бути пропаща, однак може бути пропаща тоді, як пропадемо ми. Але наші вороги того не дочекають! Також бесіда д-ра Мишуґи була дуже переконуюча, що немало поділало на противників нашої справи. Вкінци згадав він про ріжницю большевиків наших і чужих. Чужі большевики боронять свого і то завзято, наші однак є їх слугами, які, замісць свого боронити, шкодять нашому народови. Вкінци закликав усіх до як найзавзятійшої боротьби і витривалости проти нашого клятого ворога Ляха. Бесіду його приняли також зібрані грімкими оплесками.

Відтак предсідатель зарядив відчитаннє отсих резолюцій, які зістали одноголосно ухвалені:

Ми, Українці з міста Філядельфія, Па., в числі понад дві тисячі, в тім переважне число американських горожан та бувших жовнірів американської армії, зібрані на вічу дня 24. падолиста 1921, в ґалі „Metropolitan", 717 Fairmount Ave., Philadelphia, Pa., жадаємо:

1) Щоб американське правительство постаралося як найскорше своїми впливами усунути польських наїзників з нашого рідного краю, Східної Галичини, а до якої то окупації дали почин аліянти, а разом з ними й Америка в червни 1919 року.

2) Щоби сейчас американське правительство визнало Східну Галичину яко українську самостійну републику і віддало її під управу правительству, вибраному з волі народу, якого президентом є др. Евген Петрушевич.

3) Ми, яко уроженці і горожани Української Републики Східної Галичини, ніколи не признаємо польського режіму й авторитету над нашим краєм і ніколи не зречемося наших прав, даних нам Богом від віків до нашої вітчини, і з тої причини ми доложимо усіх сил і усіх можливих способів в цїли визволення нашого краю з польського ярма. Ми жадаємо не чого иншого, тільки справедливости.

4) Жадаємо, щоб американське правительство як найскорше постаралося розслідити всі звірства, яких допустились і допускаються польські окупанти цілком безправно на нашім невиннім народі в нашім краю.

Кромі тих резолюцій ухвалено ще одну резолюцію одноголосно, а іменно:

Висказуємо своє обуреннє лайдацькій нібн українській пресі, як „Народна Воля" й инші, які стоять на услугах Ляхів, а тимсамим шкодять нашій народній справі, і взиваємо весь український загал в Америці в імя народної солідарности та справедливости — на кождім кроці їх бойкотувати.

По сім слідували записи на позичку національної оборони Рідного Краю. Зібрано готівкою $470, а здеклярувались на квоту $270. Відтак зібрано $89.02 на покриттє видатків сего віча.

По сім відспівано „Ще не вмерла Україна" та „Не пора". Опісля подякував предсідатель бесідникам та присутним за їх патріотизм і замкнув віче о годині 4.50 зполудня.

Не від річи буде надмінити, що большевики, яких було споре число на ґалі, зсолідаризувалися з нами цілковито в нашій визвольній боротьбі, бо не тільки що заховувалися примірно, але всі як один піднесли руки до гори і зложили разом з нами висше згадану присягу.

Маємо повну надію, що наша громада, так взірцево зорґанізована, буде могла в будуччині цілком сміло зачислити себе до найсвідоміщих громад українських у Злучених Державах.

Поіменний виказ закупивших бонди і тих, що здеклярувались купити, буде оголошений в „Свободі" осібно.

Андрій Шостак,
Никола Ю. Сеник,
секр. віча.

ТРІНЕРА СТІННИЙ КАЛЕНДАР „ПІОНЕРИ" НА РІК 1922.

Висилка Трінера стінного календаря вже розпочалася. Сей архитвір штуки є викінчений знаменито під зглядом кольориту і гадки в нім представленої. Довкруги середної статуї Поступу є девять меньших образців, на котрих ріжні краї зображують нам своїх славних піонерів: Злучені Держави є зображені через Фултона перший пароплав; Анґлія через Стефензона першу льокомотиву; опісля слідують: Чехословакія з Коменюшом, котрий зрозумів конечність публичних шкіл; Польща з Коперником, котрий відкрив, що земля крутиться доокола сонця, і М. Куріє, піонеркою з области радіюм; Італія і Юґо-Славія зі своїми піонерами з области електричности, Вольта і Тесля; Баварія зі своїм піонером Рентґеном (X лучі). Бачимо тут також Йосифа Трінера, піонера Американського Елїксіру Гіркого Вина. Сей календар є прикрасою кождої хати. Пришліть 10 центів на кошта пересилки і не забудьте пригадати свому аптикарови або продавцьови ліків, щоби забезпечився в середники лічничі, зокрема в Трінера Гірке Вино.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".